

Cimrman v Grünbachu

Jára Cimrman

Odborný asistent Petr Brukner:

Vážení přátelé, v první půli dnešního večera jsme na přání Jaroslavy Kozákové z Přelouče předvedli, jak postupuje krok za krokem vědec-

restaurátor. My zde

ovšem nebudeme takto detailně rekonstruovat celý text Cimrmanova dramatu, na to

by nám nestačil čas. Proto se ve druhé půli večera soustředíme jen na nejdůležitější

dějové úseky. Nejprve co vynecháme:

Především zdlouhavou pasáž cesty našich tří přátel - faráře, lékaře a Bobše -

do Grünbachu. Nebudeme jako profesor Fiedler nutit diváky, aby poslouchali sáhodlouhé promluvy obchodního cestujícího Jeřábka, kterými krátí spolucestujícím

několikahodinovou jízdu vlakem. Nevíme, proč prof. Fiedler považoval za nutné

seznámit diváky s celou řadou bezvýznamných příhod z Jeřábkova života. Tak

např. Jeřábek vypráví, že brzy po narození osiřel a byl vzat na vychování do rodiny

zedníka Říhy, který záhy poté skončil na popravišti. Zedník Říha byl již delší dobu

podezřelý úřadům tím, že se mu ztráceli učňové. Jeřábek líčí, jak jednoho dne sestoupil do sklepa,

kde objevil řadu zazděných výklenků výšky dospívajícího chlapce. Navíc si prý všiml, že se z jednoho výklenku, na němž malta ještě

neoschla, ozývá tlumené kvílení. Počkal, až mistr usne, a pak začal tiše sekat do zdi.

Jeřábek

to popisuje do všech detailů. Jak vyboural první cihlu, jak vsunul ruku do otvoru,

co tam nahmatal, co se stalo, když se Říha probudil a sešel za ním se sekero u do

sklepa, a tak dále, a tak dále.

Ještě zdlouhavější je Jeřábkovo vyprávění o jeho službě u dragounů. Přitáhli

prý po manévrech k jakémusi klášteru, kde se celý oddíl ubytoval. Na Jeřábka vyšla

té noci strážní služba. Jak tak chodil po nádvoří, všiml si, že se v jednom

okně dosud svítí. Přistoupil blíže a nahlédl dovnitř. V místnosti spatřil sedm mladých novicек. První, třetí, pátá a sedmá ležely na postelích, zatímco

druhá, čtvrtá a šestá...

prostě bezbarvé, nic neříkající tlachání upovídáného strýce.

Pravou zkoušku trpělivosti však divák podstoupí, když se Jeřábek rozpovídá o

svém kamarádu z vojny, koželuhu Tomanovi. Ten měl prý zase čtrnáctiletou dceru,

která byla na svůj věk neobyčejně vyspělá. Toman ji sice úzkostlivě hlídal,

ale

přesto nemohl zabránit, aby si zvrhlé děvče nepozvalo jednoho dusného odpole dne

Jeřábka do své podkrovní světničky. Jeřábek vypravuje, co všechno dívka neměla

na sobě, jak se její požívачnost projevovala, vysvětluje, proč měla k pelesti připevněný řetěz, co s ním musel dělat - no prostě: nuda, nuda, šed', šed'.

Nás na celé jízdě vlakem zaujala jiná věc: totiž jak Cimrman nenásilnou formou

poskytuje divákovi zajímavé vlastivědné poznatky. Tak například když projížd

ěli

Pelhřimovem, vysvětlil farář Bobšovi, že je to Pelhřimov, významné průmyslové

středisko s krásnou raně barokní kaplí sv. Anny a s děkanským kostelem sv. Bartoloměje z počátku 14. století. Zdá se nám to daleko podstatnější než nějaký monolog nějakého cestáka. Samozřejmě jiná věc by byla, kdyby Jeřábek,

když už se mu věnuje tolik místa, sehrál v další části dramatického děje nějakou

podstatnější roli. Nic takového. Svým vystoupením z vlaku ve stanici Pacov vystupuje Jeřábek definitivně i z Címrmanovy hry.

Sledujme však naše tři přátele. Ti po dlouhé cestě dorazili konečně do Grünbachu, kde se ubytovali v malé hospůdce.

Přestože se scéna z grünbašského hostince dochovala téměř celá, vznikly mezi

Prahou a Vídní opět spory o její interpretaci. Myslíme si proto, že nebude na škodu

nahlédnout do Mistrovy biografie, kde má německé městečko Grünbach své významné místo.

Doc. Jaroslav Weigel:

Na ohmatané mapce, která byla Címrmanovi nezbytným průvodcem při cestách Evropou, najdeme u městečka Grünbach červený vykřičník s poznámkou „nůž“.

Poznámka souvisí s dnes již legendární cestou Járy Címrmana s hrabětem Zepelinem na palubě vzducholodi Karel. Při přeletu zmíněné obce oba přátelé svačili a

Címrmanovi vypadl z ruky kapesní nůž, v jehož vybavení byla kromě vývrtky a malého šroubováčku i vidlička. Címrman nechtěl kvůli noži přistávat, ale rozhodl

se, že se do Grünbachu příležitostně vrátí. Dostal se tam o tři léta později. Správně předpokládal, že otevřený nůž, spadnuvší z výše jednoho tisíce metrů, je nutno hledat 70 až 120 cm pod povrchem. Po dvou dnech kopání našel nejen nožik, ale i

mocnou sloj černého uhlí. A tak se návštěvou Járy Címrmana ospalé lázeňské městečko přes noc proměnilo v překrásnou uhelnou pánev. Címrman sám se stal majitelem dolu Marcela, a ten svým technickým vybavením brzy zastínil všechny ostatní.

Přišel totiž na velice jednoduchý a vtipný nápad, jak dopravovat horníky pod

zem i na povrch, aniž k tomu potřeboval jakýkoli motorový pohon. Dobře to uvidíte na schématu, které jsem si pro tuto příležitost připravil.

(Rozloží nákres.)

Brukner:

Já myslím, pane docente, že není třeba zacházet do takových technických podrobností.

Weigel:

Jistě, já to vezmu jen v hrubých rysech. Tak: princip spočíval v tom, že do klece směřující dolů nastoupilo vždy o jednoho horníka víc než do klece směřující

nahoru. Tím byla horní klec těžší a vytáhla vlastní vahou první směnu nahoru. Bylo-li kolo těžní věže řádně promazáno, fungoval systém bezvadně. Ovšem po několika týdnech těžby Címrman zjistil, že se mu v dole hromadí horníci. Chyba byla

právě v tom horníku navíc. Bylo tedy nutné dopravovat nahoru i dolů stejný počet

horníků. Jak ale zařídit, aby i v tomto případě horní klec vytáhla vlastní vahou klec

dolní? V řešení tohoto problému spatřuji hlavní ekonomický přínos Címrmanovy

myšlenky. Címrman umístil do každé klece podobný náčrt, jaký máme zde, a pod

něm toto upozornění: „Kamarádi! V zájmu svých kamarádů přicházejte do práce řádně najedeni. Vítána jsou zejména vajíčka, houby a jiná těžká jídla. Rubat

musíte
ze všech sil, abyste nějaké to kilo shodili. Jinak se nahoru nedostanete.“ P
o tomto
opatření produktivita dolu Marcela prudce stoupla.
Brukner: Děkuji za opravdu zajímavý a zasvěcený příspěvek. A teď už se můžem
e
přenést do hostince v Grünbachu.